

своєї місії, про дружбу, про подвиг, про пам'ять, про національну гідність, про обов'язок, про родину, стосунки батьків та дітей, кохання врешті решт про творчість на війні в окопах і бруді, холоді здатність бачити прекрасне, радіти життю. Це з'ясування стосунків людини зі смертю, страхом та любов'ю до життя. Це про майбутні мрії та про втрати пошук нових сенсів. Це про гумор та людяність. Окрему сторінку складають твори про тварин на війні, про взаємодію тварин та людей в екстремальних ситуаціях.

Українська війна – це про людяність та про захист свого дому, свого щастя, свого майбутнього. Українська армія – це армія вільних людей, людей освічених, розумних, емпатичних, готових до самопожертви заради батьківщини.

І все перелічене, згадане потребує опрацювання, осмислення, класифікації та розвитку, а найголовніше, щоб твори наших героїв знайшли дорогу до молодих, юних читачів, бо саме вони є прикладом гідності, мужності та віри у нашу Україну.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лариса Денисенко. URL: <https://www.dw.com/uk/larisa-denisenko-pravo-na-pamat/a-66655342>
2. Світлани Ройз «Таємниця Життя та смерті» Видавництво Старого Лева, 2021р.
3. Тетяна Стус. URL: <https://nus.org.ua/articles/chomu-dity-ne-chytayut-i-shho-z-tsym-robyty-porady-vid-dytyachoyi-pysmennytsi-tetyany-stus/>

Юркова Оксана Федорівна,
учитель української мови та літератури
ЗОШ I-III ступенів №6,
Горішньоплавнівської міської ради
Кременчуцького району Полтавської області

«ЗАХАР БЕРКУТ» – ІСТОРІЯ ПРО МИНУЛЕ З ВІДГОЛОСОМ ПРО МАЙБУТНЄ

Виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. Василь Сухомлинський зазначав,

що в руках педагога слово є могутнім виховним засобом, яке здатне піднести, звеличити людину в її власних очах, утвердити патріотичну свідомість і громадянську гідність, на все життя відкрити в серці невичерпні й вічні джерела любові до своїх предків. Оскільки література не лише навчальний предмет, а й важлива складова духовної культури будь-якого народу, то вона відіграє важливу роль у патріотичному вихованні дітей та молоді, є невід'ємним складником у формуванні менталітету народу, його національної свідомості.

Саме на уроках української літератури й має відбуватися процес із формування й утвердження національних цінностей здобувачів освіти. Іван Якович Франко, геній української культури, усе життя виявляв гарячий, непідробний інтерес до історії національної історії. Письменник засвідчував, що любов до Батьківщини має проявлятися не в порожніх балачках, а в щоденній ненастанній праці, боротьбі за єдність. Таким був наш геній, таким є й головний герой його повісті – «Захар Беркут». Режисер Ахтем Сеітаблаєв зазначив, що література Каменяра, і зокрема «Захар Беркут», є прикладом світової літератури, і як будь-який приклад світової літератури, він не тільки вічний, а й завжди актуальний.

Вивчаючи з учнями твір Івана Франка «Захар Беркут», намагаюся донести до юних сердець глибинний зміст повісті, її актуальність і моральну потужність. Життя карпатського українського селища автор зобразив як справжню демократичну країну, яку очолює людина, яка любить людей, душею вболіває за них, своїми односельцями не керує, а дає їм поради, напуття. Захар Беркут – яскравий образ українського патріота, для якого люди – найвища цінність. Як прожив своє життя Беркут? Чим заслужив повагу своєї й сусідських громад? Відповіддю можуть стати його слова: «Життя лиш доти має вартість, доки чоловік може допомагати іншим». Громада – ось що було найголовнішим для нього в житті. Спостережливість і розум допомогли йому осягнути, що тільки громадська єдність врятує простих селян від рабства боярського і князівського. Талановитий ватажок розвиває зв'язки з сусідніми

селами, дбає про дружні стосунки. За це його поважають і йдуть за порадою люди з ближніх сіл. У найважчих випробуваннях Захар Беркут виявляє себе як мудрий, сміливий організатор. Він дає завдання громаді не відбити, а розбити ворога. І сам бере в цьому найактивнішу участь.

Надзвичайну шляхетність і силу духу виявляє тухольський ватажок, коли довелося робити найважчий вибір – важити користь громади й життя найменшого сина. Як не важко було зробити це, але Захар чинить за велінням обов'язку, усіма силами тамуючи душевний біль. Не згоджується він і на брехню: «Беркути додержують свого слова навіть ворогові і зрадникові. Беркути ніколи не сплямують ні своїх рук, ні свого серця підступно пролитою кров'ю».

У своєму передсмертному слові Захар Беркут передбачає, що ця біда – не остання. Він висловлює надію на кращі часи, коли люди пригадають давні порядки, відновлять їх, і то стане запорукою щасливого життя. У своїй останній промові перед громадою Захар Беркут зазначає, що тухольці перемогли не лише завдяки зброї, а й за допомогою мудрості, згуртованості, дружби. Слова старого Беркута звучать як заповіт нащадкам: «Доки будете жити в громадському порядку, дружно держатися купи, незламно стояти всі за одного, а один за всіх, доти ніяка ворожа сила не побідить вас». Устами Захара Беркута автор закликає до єдності й утверджує думку: народ непереможний доти, доки він згуртований.

Повість учить любити свій народ, свою країну, яка зазнала стільки горя в минулому, вірно їй служити, цінувати єдність, боронити її. Тому ідея єдності і глибокий патріотизм є провідною думкою твору. Все це зробило повість сучасною та актуальною, а любов до свободи й рідної землі увіковічили її.

Отже, виховання національної свідомості на уроках української літератури сприяє збагаченню духовного світогляду здобувачів освіти, формує усвідомлення особистості себе як частинку українського народу. Виховуючи в учнях любов до України, ми формуємо гідне майбутнє держави.

Дим над головою,

Навколо імла,
Ми стали до бою
І з силами зла!..
Здіймуться Карпати,
Відчувши долі знак,
А далі захід і схід -
Най буде так!

ЛІТЕРАТУРА

1. Захар Беркут / Іван Франко; передм. Л.М. Ліщинської. Київ: Школа, 2006. 224 с.
2. Соловійова Н. Аналіз вольових дій та якостей героїв повісті Івана Франка «Захар Беркут»: 7 клас. Українська література в загальноосвітній школі. 2007. № 4. С. 32–33.
3. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Вибрані твори: в 5-ти т. Т.3. Київ: Рад. шк., 1976.